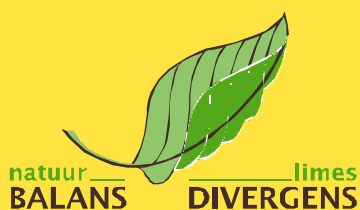

UPDATE QUICK SCAN BESCHERMDE NATUUR HEIDSCHPE PEEL

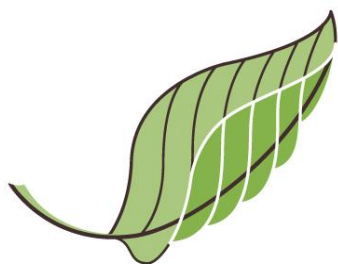
Toetsing aan de Flora- en faunawet
en de Natuurbeschermingswet

In opdracht van:
Provincie Limburg

UPDATE QUICK SCAN BESCHERMDE NATUUR HEIDSCHE PEEL

Toetsing aan de Flora- en faunawet
en de Natuurbeschermingswet

In opdracht van: Provincie Limburg

25 augustus 2015

Colofon

© 2015 Natuurbalans - Limes Divergens BV / Provincie Limburg

Tekst en samenstelling: D. Heijkers

Eindverantwoordelijk: G. Hoogerwerf

Projectnummer: 15-124

In opdracht van: Provincie Limburg

Foto omslag: Grasland ten zuiden van de Zeilbergseweg met te dempen watergang en te verwijderen stuw.

Wijze van citeren: Heijkers, D. 2015. Update quick scan beschermde natuur Heidsche Peel. Toetsing aan de Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet. Natuurbalans - Limes Divergens BV, Nijmegen.

Niets uit dit rapport mag worden veeleenvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van scanning, internet, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Natuurbalans-Limes Divergens BV noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Natuurbalans-Limes Divergens BV is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Natuurbalans-Limes Divergens BV. De opdrachtgever vrijwaart Natuurbalans-Limes Divergens BV voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Natuurbalans-Limes Divergens BV is lid van het Netwerk Groene Bureaus, brancheorganisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging.

INHOUD

1	INLEIDING	5
2	PROJECTOMSCHRIJVING	7
2.1	Beschrijving ingreepgebied	7
2.2	Inrichtingsmaatregelen	8
3	ONDERZOEKSMETHODE.....	9
3.1	Te onderzoeken soorten	9
3.2	Bureaustudie.....	9
3.3	Veldbezoek.....	9
3.4	Gegevensverwerking.....	10
4	TOETSING FLORA- EN FAUNAWET	11
4.1	Overzicht streng beschermde soorten.....	11
4.2	Vaatplanten.....	12
4.3	Vleermuizen	13
4.4	Grondgebonden zoogdieren	13
4.5	Broedvogels.....	16
4.6	Reptielen	17
4.7	Amfibieën.....	17
4.8	Vissen	18
4.9	Ongewervelden	20
5	VOORTOETS NATUURBESCHERMINGSWET	21
5.1	Ligging ten opzichte van Natura 2000-gebied.....	21
5.2	Mogelijke effecten op de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied	21
5.2.1	Effecten op kwalificerende habitattypen	21
5.2.2	Effecten op kwalificerende broedvogelsoorten	21
5.3	Toetsing Natuurbeschermingswet	22
6	CONCLUSIES	23
6.1	Consequenties Flora- en faunawet	23
6.2	Consequenties Natuurbeschermingswet	23
6.3	Mitigerende maatregelen	23
6.4	Aanbevelingen	24
7	BRONNEN	26
BIJLAGE 1	INLEIDING IN DE FLORA- EN FAUNAWET	27
BIJLAGE 2	BESCHERMINGSREGIMES FLORA- EN FAUNAWET.....	33
BIJLAGE 3	INLEIDING IN DE NATUURBESCHERMINGSWET 1998.....	35

1 INLEIDING

Aanleiding

In het gebied Heidsche Peel is de provincie Limburg voornemens natuurontwikkeling uit te voeren. Hiertoe zal op een deel van de gronden de bouwvoor worden verwijderd. Andere gronden zullen worden opgehoogd om geschikt te blijven voor landbouw. Voor beide terreindelen dient een quick scan beschermde natuur te worden uitgevoerd.

In 2011 is reeds voor een gedeelte van de terreinen een quick scan beschermde natuur opgesteld (Hoogerwerf, 2011). Omdat de uitvoering van het project een aantal jaar heeft stil gelegen is een update van deze quick scan vereist.

Realisatie van de voorgenomen ingreep kan leiden tot overtreding van verbodsbepalingen in de Nederlandse natuurwetgeving, waarbij de volgende twee wetten van belang zijn:

1. De *Flora- en faunawet* (in het vervolg Ffw), die de bescherming regelt van plant- en diersoorten. Overtreding van verbodsbepalingen uit de Ffw ten aanzien van streng beschermde soorten vereist mogelijk een ontheffing ad artikel 75.
2. De *Natuurbeschermingswet 1998* (in het vervolg Nbw), die de bescherming regelt van natuurgebieden. Indien het voorgenomen project in strijd is met de instandhoudingsdoelstellingen van een Natura 2000-gebied, is mogelijk een vergunning Nbw noodzakelijk.

Ten behoeve van de uitvoerbaarheid en vergunbaarheid van de voorgenomen ingreep dient een actueel en volledig beeld te bestaan van het voorkomen van beschermde soorten op de ingreeplocatie of binnen de invloedssfeer ervan. Aan de hand daarvan dient de voorgenomen ingreep getoetst te worden aan de bepalingen in de Ffw en de NBW.

Probleemstelling

Een actueel en/of volledig verspreidingsbeeld van beschermde flora en fauna op de planlocatie of binnen de invloedssfeer van de voorgenomen ingreep ontbreekt. Hierdoor is niet duidelijk of er een kans bestaat op overtreding van verbodsbepalingen uit de Ffw of Nbw ten aanzien van streng beschermde soorten en habitats.

Opdrachtformulering en doelstelling

Op verzoek van Provincie Limburg heeft Natuurbalans – Limes Divergens BV een quick scan beschermde natuur uitgevoerd waarin de voorgenomen ingreep wordt getoetst aan de Ffw en de Nbw.

De quick scan bestaat uit een eenmalig bezoek aan de ingreeplocatie, waarbij op basis van uitvoerige kennis over ecologie en verspreiding van beschermde soorten een inschatting wordt gemaakt van de potenties van de ingreeplocatie voor beschermde soorten. Aan de hand van deze inschatting worden mogelijke effecten op streng beschermde soorten in beeld gebracht en worden maatregelen aangegeven om eventuele schade te mitigeren of te compenseren. Tenslotte wordt aangegeven of nader veldonderzoek noodzakelijk is.

Het onderzoek zal antwoord geven op de volgende vragen:

Traject Flora- en faunawet:

1. Komen op de ingreeplocatie streng beschermde soorten voor (tabel 2 en 3 Ffw) of kunnen deze hier worden verwacht?
2. Wat zijn eventuele negatieve effecten van de voorgenomen ingreep op deze beschermde soorten?
3. Op welke wijze kunnen eventuele negatieve effecten beperkt of voorkomen worden?
4. Is uiteindelijk een ontheffing op de Flora- en faunawet noodzakelijk, voor welke soorten en onder welke voorwaarden?
5. Wordt vervolgonderzoek noodzakelijk geacht?

Traject Natuurbeschermingswet 1998

Door middel van een zogenaamd 'oriënterend onderzoek' wordt middels een globale toetsing antwoord gegeven op de vraag of er een kans is op negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van het nabij gelegen Natura-2000-gebied Deurnsche Peel & Mariapeel. Hierop zijn drie antwoorden mogelijk:

1. Er is zeker geen negatief effect. In dit geval is er geen vergunning op de Nbw nodig.
2. Er is kans op een negatief effect, maar het effect is zeker niet significant. Vergunningverlening is aan de orde. Voor de toetsing dient een *verslechterings- en verstoringstoets* te worden uitgevoerd.
3. Er is kans op een significant negatief effect. Vergunningaanvraag is aan de orde. Voor de toetsing dient een *passende beoordeling* te worden uitgevoerd.

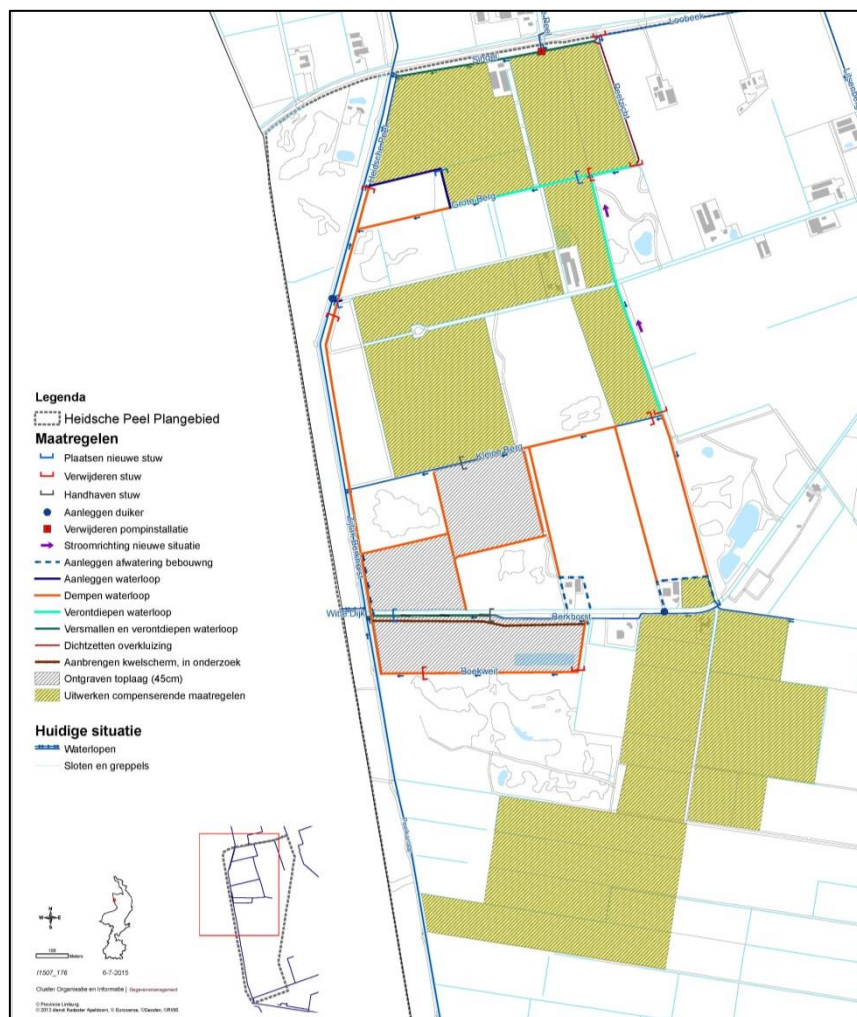
2 PROJECTOMSCHRIJVING

2.1 BESCHRIJVING INGREEPGEBIED

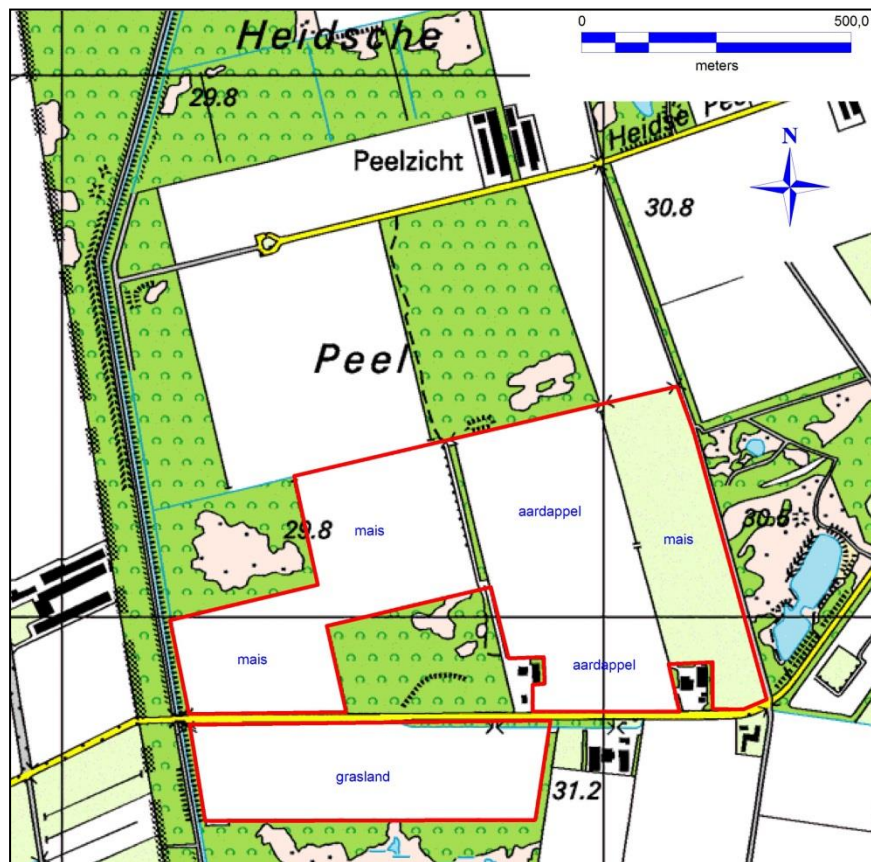
Het onderzoeksgebied ligt ten zuidwesten van Ysselsteyn (provincie Limburg) en bestaat uit een aantal (voormalige) landbouwpercelen, die grenzen aan bestaand natuurgebied.

Binnen het plangebied van Heidsche Peel, ten westen van Ysselsteyn, zijn de belangrijkste doelstellingen realisatie van het NNN en het GGOR. Dit betekent voor de Heidsche Peel vernatting van de bestaande natuur en de inrichting van de goudgroene natuurzone. De voorgenomen maatregelen bestaan onder meer uit het afgraven van een aantal percelen en het dempen van een aantal watergangen. Daarnaast worden gronden opgehoogd om ze voor de landbouw geschikt te maken (agrarische compensatie).

Het te onderzoeken gebied in 2015 (figuur 1) is ruimer dan het gebied dat in 2011 is onderzocht (figuur 2, Hoogerwerf, 2011). De totale omvang is circa 176 ha.

Figuur 1. Overzicht onderzoeksgebied quick scan beschermde natuur: zwarte arcering natuurontwikkeling door afgraven bouwvoor; groene arcering compensatiegebied landbouw (bron: Provincie Limburg).

Figuur 2. Overzicht onderzoeksgebied 2011 (rode omkadering).

2.2 INRICHTINGSMAATREGELEN

Voor het onderzoeksgebied is een inrichtingsplan opgesteld (Kortstee et al., 2011). Er zal natuurontwikkeling plaats gaan vinden. Ten behoeve van deze natuurontwikkeling zal op de aangegeven percelen de voedselrijke bouwvoor tot een diepte van circa 40-50 cm worden afgegraven. Daarnaast worden ook een aantal omliggende watergangen gedempt. Hierna ontstaat een gunstige Ausgangssituatie voor de ontwikkeling van nat schraalgrasland en vochtige heide met overgangen naar hooiland. Het afgraven van de bouwvoor en het dempen van de sloten zal ertoe leiden dat in een deel van het jaar het grondwaterniveau boven maaiveld zal komen te liggen, waardoor er semi-permanente plasvormige laagten kunnen ontstaan.

3 ONDERZOEKSMETHODE

3.1 TE ONDERZOEKEN SOORTEN

Flora- en faunawet

In geval van ruimtelijke ontwikkelingen gaat het bij toetsing aan de Ffw om soorten van tabel 2 en 3 van de AMvB artikel 75. Voor soorten van tabel 1 geldt bij uitvoer van ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling van de verbodsbepalingen van de Ffw.

Natuurbeschermingswet 1998

Bij toetsing aan de Nbw gaat het om kwalificerende soorten en habitattypen waarvoor het betreffende Natura 2000-gebied is aangewezen.

3.2 BUREAUSTUDIE

Beschermde soorten

Archiefwaarnemingen kunnen belangrijke informatie verschaffen over waardevolle gebiedsdelen waaraan tijdens de veldinventarisatie extra aandacht besteed dient te worden. Voor het verzamelen van archiefgegevens is de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) geraadpleegd. Deze databank bevat waarnemingen van beschermde en zeldzame planten en dieren. Daarnaast heeft Provincie Limburg gegevens beschikbaar gesteld van provinciale flora- en broedvogelkarteringen.

Beschermde gebieden

Op kaart wordt de ligging van de ingreeplocatie ten opzichte van Natura 2000-gebieden weergegeven. Van de Natura 2000-gebieden die liggen binnen de invloedssfeer van de voorgenomen ingreep, worden de instandhoudingsdoelstellingen beschreven.

3.3 VELDBEZOEK

Op 13 juli 2015 is de ingreeplocatie door een ecooloog van Bureau Natuurbalans onderzocht. Het doel van het veldbezoek was tweeledig:

1. Er is specifiek gezocht naar aanwezigheid van in Nederland beschermde planten- en diersoorten. Eventueel aanwezige watergangen zijn steekproefsgewijs met een schepnet bemonsterd op vissen en amfibieën. Alle waarnemingen zijn genoteerd.
2. Er is een inschatting gemaakt van de potenties van de ingreeplocatie voor beschermde soorten. Deze inschatting is gemaakt op basis van een beoordeling van aanwezige biotopen en habitats op de ingreeplocatie (expert judgement), in combinatie met uitvoerige kennis over ecologie en landelijke verspreiding van beschermde soorten.

In eerste instantie is het veldonderzoek beperkt van opzet uitgevoerd. Mocht, in combinatie met de aard van ingreep, blijken dat nader veldonderzoek wenselijk is, dan wordt dat in de rapportage opgenomen en voorgelegd aan de opdrachtgever.

3.4 GEGEVENSVERWERKING

Tezamen met de verzamelde archiefgegevens zijn de in het veld verzamelde gegevens verwerkt in een GIS-bestand.

Bij de bespreking van de resultaten worden alleen soorten opgenomen die krachtens de Flora- en faunawet zijn beschermd of die staan vermeld op de Rode Lijst. Soorten van de Rode Lijst hoeven niet beschermd te zijn, maar geven wel aanvullende informatie over de natuurwaarden van het ingreepgebied.

Ten aanzien van vogels, zijn alleen archiefgegevens gebruikt waarbij het onomstotelijk gaat om de aanwezigheid van broedvogels (broedterritoria). Voorts zijn alleen de broedvogels vermeld die staan op de Rode Lijst of die voorkomen in de nestcategorieën 1 tot en met 5, zoals die in 2009 zijn vastgesteld door het Ministerie van LNV.

4 TOETSING FLORA- EN FAUNAWET

4.1 OVERZICHT STRENG BESCHERMDE SOORTEN

Tabel 1: Streng beschermde en bedreigde soorten (excl. broedvogels) in het onderzoeksgebied, waargenomen op locatie tijdens het veldonderzoek in 2015 of afkomstig uit waarnemingsarchieven vanaf 2005 (bronnen: NDFF en Provincie Limburg).

Ffw: opgenomen op de Flora- en faunawet (tabel 2 of 3).

HR: opgenomen op de Habitatrictlijn (bijlage II of IV).

RL: opgenomen op de Rode lijst (ge=gevoelig, kw=kwetsbaar, be=bedreigd, eb=ernstig bedreigd. Indien geen status is aangegeven, is de soort thans niet bedreigd).

MAXJAAR: laatste waarnemingsjaar

Nederlandse naam	wetenschappelijke naam	Ffw	HR	RL	MAXJAAR
VAATPLANTEN					
Eenarig wollegras	<i>Eriophorum vaginatum</i>			kw	2003
Gevlekte orchis	<i>Dactylorhiza maculata subsp. maculata</i>	2		kw	2010
Kleine zonnedauw	<i>Drosera intermedia</i>	2		ge	2010
Krabbenscheer	<i>Stratiotes aloides</i>			ge	2015
Lavendelhei	<i>Andromeda polifolia</i>			kw	2012
Moeraswolfsklauw	<i>Lycopodiella inundata</i>			kw	2011
Ronde zonnedauw	<i>Drosera rotundifolia</i>	2		ge	2003
Wilde gagel	<i>Myrica gale</i>	2		ge	2012
OVERIGE ZOOGDIEREN					
Bever	<i>Castor fiber</i>	3	II,IV	ge	2013
Das	<i>Meles meles</i>	3			2015
REPTIELEN					
Levendbarende hagedis	<i>Zootoca vivipara</i>	2		ge	2014
AMFIBIEËN					
Alpenwatersalamander	<i>Mesotriton alpestris</i>	2			2013
Heikikker	<i>Rana arvalis</i>	3	IV		2014
VISSEN					
Kleine modderkruiper	<i>Cobitis taenia</i>	2	II		2015
Kopvoorn	<i>Squalius cephalus</i>			kw	2013
DAGVLINDERS					
Groot dikkopje	<i>Ochlodes sylvanus</i>			ge	2013
Heideblauwtje	<i>Plebejus argus</i>	3		ge	2011
Spiegeldikkopje	<i>Heteropterus morpheus</i>			be	2013
LIBELLEN					
Bandheidelibel	<i>Sympetrum pedemontanum</i>			ge	2011
Beekoeverlibel	<i>Orthetrum coerulescens</i>			kw	2013
Beekrombout	<i>Gomphus vulgatissimus</i>			be	2010
Bruine korenbout	<i>Libellula fulva</i>			kw	2011
Gevlekte witsnuitlibel	<i>Leucorrhinia pectoralis</i>	3	II,IV	be	2011
Glassnijder	<i>Brachytron pratense</i>			kw	2011
Tengere pantserjuffer	<i>Lestes virens</i>			kw	2012
Venwitsnuitlibel	<i>Leucorrhinia dubia</i>			kw	2015

4.2 VAATPLANTEN

Aanwezigheid op de ingreeplocatie

De beschermde en/of bedreigde soorten zijn buiten ingreeplocaties aangetroffen. Van eenarig wollegras, kleine zonnedauw, lavendelhei, moeraswolfsklauw, ronde zonnedauw en wilde gagel zijn waarnemingen bekend uit de bosgebiedjes met heide en/of vennen die verspreid in het gebied voorkomen. Deze groeiplaatsen liggen op vrij ruime afstand van ingreeplocaties.

Een waarneming van gevlekte orchis betreft een bosrand waarlangs voorzien is om een waterloop te dempen. Het betreft een waarneming van een exemplaar uit 2010. Tijdens het veldbezoek in 2015 is de groeiplaats niet teruggevonden. De huidige groeiplaatsomstandigheden zijn als gevolg van sterke beschaduwing door dichte begroeiing en teelt van maïs op de aangrenzende akker niet optimaal (foto 1). Mogelijk is de groeiplaats verdwenen.

Ten zuiden van de Zeilbergseweg groeit in de parallelwatergang van het Defensiekanaal over een lengte van circa 50 m krabbenscheer, een soort van de Rode lijst. Het gaat om enige tientallen exemplaren (foto 2).

Tot slot staat in de zuidelijke berm van de Zeilbergseweg koningsvaren, een soort van tabel 1 van de Ffwet.

Foto 1. (links) Watergang met oude vindplaats van gevlekte orchis.

Foto 2. (rechts) Sloot ten zuiden van Zeilbergseweg met krabbenscheer.

Effecten van de voorgenomen ingreep

Ten aanzien van streng beschermde plantensoorten zijn geen natuurschade-effecten te verwachten bij realisatie van natuurontwikkeling op agrarische percelen en het dempen of verondiepen van watergangen. Standplaatsen van streng beschermde plantensoorten worden niet aangetast.

In de watergang in de zuidelijke berm van de Zeilbergseweg kunnen werkzaamheden leiden tot aantasting van groeiplaatsen van koningsvaren die lichte bescherming geniet (Ffw tabel 1).

In de parallelsloot van het Defensiekanaal ten zuiden van de Zeilbergseweg kunnen de werkzaamheden leiden tot aantasting van groeiplaatsen van de Rode lijst-soort krabbenscheer.

De natuurontwikkeling waarbij het maaiveld van het bestaande agrarische gebied wordt verlaagd en water meer wordt vastgehouden door een aantal sloten te dempen, zal op den

duur zorgen voor gunstige standplaatsfactoren voor verschillende beschermde en bedreigde plantensoorten. Hierdoor wordt het leefgebied van deze soorten uitgebreid.

Voorkómen van negatieve effecten

Ten aanzien van streng beschermde planten zijn geen mitigerende maatregelen nodig, aangezien er geen negatieve effecten optreden.

Koningsvaren geniet slechts lichte bescherming (Ffwet tabel 1). Het is niet wettelijk verplicht om deze plant te sparen, maar het valt te overwegen om de groeiplaatsen langs de Zeilbergseweg te sparen indien dat past binnen de geplande maatregelen.

Krabbenscheer is niet beschermd, maar deze is wel opgenomen op de Rode lijst. Het valt te overwegen om de exemplaren in de sloot ten zuiden van de Zeilbergseweg te handhaven (tijdelijk in depot zetten gedurende de werkzaamheden) of te verplaatsen naar een geschikte locatie in de omgeving.

Toetsing aan de Flora- en faunawet

Verbodsbepalingen van de Ffw ten aanzien van streng beschermde planten worden niet overtreden. Een ontheffing op de Ffw voor planten is dan niet aan de orde.

4.3 VLEERMUIZEN

Aanwezigheid op de ingreeplocatie

Van vleermuizen zijn geen actuele waarnemingen bekend. De quick scan uit 2011 maakt melding van foeragerende gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en watervleermuis die foeragerend in het gebied voorkomen.

Effecten van de voorgenomen ingreep

Delen van het ingreepgebied zullen voor vleermuizen onderdeel uitmaken van het foerageergebied. Gezien de aard van het grondgebruik (grootschalig, intensief agrarisch) hebben deze percelen geen bijzondere kwaliteiten voor vleermuizen. Op de ingreeplocaties staan geen oude bomen die in potentie geschikt zijn als verblijfplaats voor vleermuizen. Negatieve effecten op vleermuizen als gevolg van de voorgenomen ingreep zijn niet aanwezig. Sterker nog, door realisatie van de natuurontwikkeling worden natuurwaarden verbeterd en uitgebreid. In het gebied ontstaat een gunstige Ausgangssituatie voor de ontwikkeling van een rijke insectenfauna, waarmee de kwaliteit van het gebied als foerageergebied voor vleermuizen in de toekomst sterk zal verbeteren.

Toetsing aan de Flora- en faunawet

Verbodsbepalingen van de Ffw ten aanzien van streng beschermde vleermuizen worden niet overtreden. Een ontheffing op de Ffw voor vleermuizen is daarmee niet aan de orde.

4.4 GRONDGEBONDEN ZOOGDIEREN

Aanwezigheid op de ingreeplocatie

In het bosgebied ten zuiden van de Zeilbergseweg ligt een dassenburcht met diverse vers belopen pijpen (foto 3). Het agrarische gebied rond het bos maakt onderdeel uit van het

foerageergebied. De graslandpercelen ten noorden en oosten van het bos bieden jaarrond voedsel, terwijl de rond het bos gelegen (maïs)akkers in afwisselende seizoenen voedsel bieden.

Van bever zijn diverse kilometerhokwaarnemingen bekend uit 2013. Vermoedelijk hebben deze waarnemingen betrekking op sporen langs het Defensiekanaal. Binnen het ingreepgebied zelf ontbreekt geschikt habitat voor de soort.

Foto 3. Dassenburcht in het bosperceel ten zuiden van de Zeilbergseweg.

Effecten van de voorgenomen ingreep

Burcht

De afstand tussen de ingreeplocaties en de dassenburcht bedraagt minstens 125 m, waardoor directe aantasting als gevolg van grondverzet niet aan de orde is.

Wel is er sprake van een extern effect dat mogelijk van invloed is op de functionaliteit van de verblijfplaats, namelijk vernatting van het bosgebied als gevolg van het dempen of verondiepen van een aantal watergangen. Die maatregelen kunnen op den duur van invloed zijn op de kwaliteit van de burchtlocatie, die als gevolg van stijging van de grondwaterstand te nat kan worden voor de das. Aanbevolen wordt om deze effecten nader te onderzoeken.

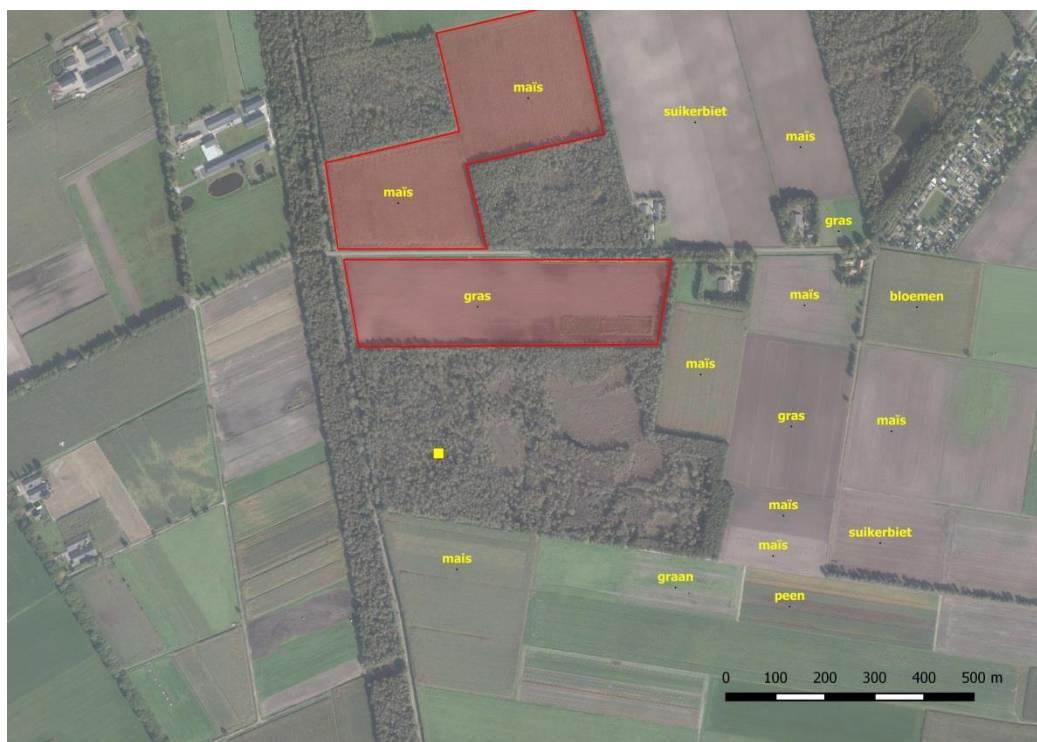
Verstoring van de burchtlocatie als gevolg van uitvoering van inrichtingsmaatregelen wordt niet verwacht vanwege de ruime afstand tot de burcht.

Foerageergebied

De omvorming van landbouwgronden naar natuur door middel van maaiveldverlaging leidt ertoe dat de foerageermogelijkheden van de das beperkt worden. In eerste instantie ontstaat er een pionierachtig (kaal) gebied, waarop zich na verloop van tijd vegetaties gaan ontwikkelen. Deze gronden blijven beschikbaar om te foerageren, maar het voedselaanbod zal lager zijn dan onder de huidige landbouwkundige omstandigheden. Met name de omzetting van een voedselrijk grasland aan de noordkant van het bos in natuur leidt ertoe dat het jaarrond beschikbare voedselaanbod binnen het dichtstbijzijnde foerageergebied zal afnemen, zoals te zien in figuur 3. De percelen ten oosten, zuiden en westen van het bosperceel behouden echter hun landbouwkundig gebruik en blijven voor de das op korte afstand een gevarieerd

voedselaanbod bieden met zowel graslanden als akkers. Naar verwachting is dit voedselaanbod voldoende voor de das en blijft de functionaliteit van het leefgebied behouden.

Figuur 3. Grondgebruik in 2015 rond de dassenburcht (geel vierkantje). De agrarische percelen met rode arcering worden omgevormd naar natuur.

Voorkómen van negatieve effecten

- Het is onduidelijk wat het effect is van de vernattingsmaatregelen op de dassenburcht. Indien de burchtlocatie ongeschikt dreigt te raken kunnen aanvullende maatregelen nodig zijn.
- Om verstoring van het foerageergebied van de das te voorkomen dienen binnen een straal van 200 m rond de burcht (globaal de percelen grenzend aan de noord- en zuidkant van het bosgebied waarin de dassenburcht ligt) de volgende regels in acht te worden genomen:
 - Er vinden geen werkzaamheden plaats in de nachtelijke uren tussen zonsondergang en zonsopkomst;
 - Dassenwissels zijn in de nachtelijke uren vrij van obstakels;
 - Er worden maatregelen getroffen om andere tijdelijke obstakels, zoals greppels en grondwallen, te passeren.

Toetsing aan de Flora- en faunawet

De effecten op de dassenburcht zijn momenteel niet geheel duidelijk. Daarvoor is nadere informatie nodig. Pas dan kunnen de consequenties ten aanzien van de Flora- en faunawet worden bepaald.

Afgezien van das worden ten aanzien van overige grondgebonden zoogdieren geen verbodsbepalingen van de Ffwet overtreden.

4.5 BROEDVOGELS

Wettelijke status

Bij uitvoering van de werkzaamheden dient rekening te worden gehouden met het broedseizoen van vogels, dat globaal loopt van half maart tot half juli. Tijdens het broedseizoen vallen namelijk alle bewoonde nesten onder de reikwijdte van artikel 11 van de Flora- en faunawet en zijn daardoor beschermd. Een nest is de woonplaats die vogels vervaardigen om de eieren uit te broeden en de jongen te verzorgen. Voor een verdere aanscherping van de definitie van het begrip ‘nesten’ wordt onderscheid gemaakt tussen broedseizoen en niet-broedseizoen.

Nesten jaarrond beschermd

Van een aantal vogels is het nest jaarrond beschermd. De nesten van roofvogels, uilen (uitgezonderd bosuil), gierwaluw, grote gele kwikstaart, huismus, ooievaar en roek vallen ook buiten het broedseizoen onder de definitie van ‘vaste rust- of verblijfplaats’ in artikel 11 van de Ffw¹ (2009). Deze nesten zijn, voor zover niet permanent verlaten, in principe jaarrond beschermd.

Nesten beschermd tijdens broedseizoen

Verstoring van broedgevallen van vogels dient te worden voorkomen. Voor de in het plangebied te verwachten vogelsoorten wordt hieraan voldaan door werkzaamheden buiten de broedperiode van aanwezige soorten uit te voeren. Tevens kunnen voorbereidende maatregelen worden getroffen om te voorkomen dat vogels tot broeden kunnen komen binnen het plangebied. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd in het kader van de Flora- en faunawet. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode.

Nesten van de overige vogelsoorten vallen buiten de broedperiode niet onder de definitie ‘nest’ of ‘vaste verblijfplaats’ in artikel 11 van de Ffw. Ze worden namelijk het daaropvolgende broedseizoen niet weer in gebruik genomen en zijn buiten het broedseizoen niet van belang voor de instandhouding van de soort.

Aanwezigheid op de ingreeplocatie

Geschikte broedlocaties voor vogels zijn met name aanwezig langs slootkanten en in diverse bosgebiedjes. Daarnaast zullen vogels van het agrarisch landschap gebruik kunnen maken van akkers en graslanden.

Nesten die ook buiten het broedseizoen vallen onder de definitie van “vaste rust- of verblijfplaats” kunnen aanwezig zijn in bossen en singels in het gebied. Op de ingreeplocaties (open gebied met intensief agrarisch grondgebruik) zijn deze niet aanwezig.

Effecten van de voorgenomen ingreep

Het is niet uitgesloten dat binnen het ingreepgebied, bijvoorbeeld op akkers (o.a. gele kwikstaart) broedvogels kunnen nestelen. Gedurende het broedseizoen kan het uitvoeren van graafwerkzaamheden in grasland of langs watergangen leiden tot verstoring van broedende vogels. Om deze verstoring van broedvogels te vermijden dienen maatregelen te worden genomen.

¹ Bron: Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten. (Dienst Regelingen 2009)

Aantasting van jaarrond beschermde nesten is niet aan de orde, aangezien die niet aanwezig zijn op ingreeplocaties.

Voorkómen van negatieve effecten

Om negatieve effecten ten aanzien van grondbroeders te voorkomen, dienen de werkzaamheden uitgevoerd te worden buiten het broedseizoen van aanwezige broedvogels. In de praktijk kan de periode maart t/m juli worden aangehouden als broedseizoen.

Toetsing aan de Flora- en faunawet

Ontheffingen voor verstorende werkzaamheden tijdens het broedseizoen worden slechts bij hoge uitzondering verleend. Veelal dient gebruik te worden gemaakt van het alternatief om werkzaamheden uit te stellen tot na de broedperiode van aanwezige soorten of om de planlocatie ongeschikt te maken voor vogels om er te broeden.

Onder voorwaarde dat verstorende werkzaamheden worden uitgevoerd buiten het broedseizoen van aanwezige vogelsoorten, worden verbodsbepalingen van de Ffw ten aanzien van vogels niet overtreden. Een ontheffing op de Ffw voor vogels is daarmee niet aan de orde.

4.6 REPTIELEN

Aanwezigheid op de ingreeplocatie

Uit de omgeving van de ingreeplocaties zijn schaarse waarnemingen van levendbarende hagedis bekend. Potentieel geschikt habitat voor de soort bestaat uit goed ontwikkelde bosranden en open plekken in de bossen (heiderelicten en venoevers).

Op basis van het ontbreken van potentieel geschikt habitat op de ingreeplocaties (intensief agrarisch grondgebruik), in combinatie met de vermoedelijk lage dichtheden van de soort in de omgeving, kan worden aangenomen dat levendbarende hagedis niet voorkomt op ingreeplocaties.

Toetsing aan de Flora- en faunawet

Verbodsbepalingen van de Ffw ten aanzien van streng beschermde reptielen worden niet overtreden. Een ontheffing op de Ffw voor reptielen is daarmee niet aan de orde.

4.7 AMFIBIEËN

Aanwezigheid op de ingreeplocatie

Verschillende algemene amfibiesoorten (gewone pad, bruine kikker en middelste groene kikker) zijn aangetroffen in de sloten binnen het onderzoeksgebied.

De streng beschermde alpenwatersalamander en heikikker zijn alleen waargenomen in het bosgebied ten zuiden van de Zeilbergseweg. Het is niet waarschijnlijk dat deze soorten succesvol voortplanten in aangrenzende sloten door aanwezigheid van grotere vissoorten.

In de sloten binnen het onderzoeksgebied komen algemene amfibiesoorten voor. Met uitzondering van sloten ten zuiden van de Zeilbergseweg hebben de sloten een aanzienlijke agrarische belasting (dikke modder/sliblagen, kroosdek of grote drijftillen).

Tijdens het veldbezoek zijn in de sloten geen streng beschermde amfibiesoorten (Ffw tabel 2 of 3) aangetroffen. Door aanwezigheid van grote vissoorten (zeelt, snoek) in combinatie met de agrarische belasting vormen deze wateren een ongeschikt voortplantingsbiotoop voor streng beschermde en kritischere soorten. De enige tabel 2 soort die mogelijk voor zou kunnen komen is alpenwatersalamander. Deze soort is ten aanzien van zijn voortplantingsbiotoop wat minder kritisch. De alpenwatersalamander is bekend uit de Deurnesche Peel in Noord-Brabant.

Effecten van de voorgenomen ingreep

Uitvoering van werkzaamheden in watergangen kunnen leiden tot (tijdelijke) aantasting van voortplantingsbiotoop van algemene amfibieën. Wanneer dempings- en verondiepingswerkzaamheden conform de verderop aangegeven mitigerende maatregelen worden uitgevoerd, dan wordt eventuele natuurschade ten aanzien van deze soorten gemitigeerd.

De natuurontwikkeling van het onderzoeksgebied, waarbij het maaiveld van het bestaande agrarische gebied wordt verlaagd en water meer wordt vastgehouden door een aantal sloten te dempen, zal leiden tot een aanzienlijke uitbreiding van landbiotoop voor amfibieën. In het natuurontwikkelingsgebied kunnen ook semi-permanente plasvormige laagten ontstaan. Wanneer deze laagten tot in het voorjaar en de zomer water houden, dan ontstaan gunstige voortplantingsbiotopen voor amfibieën.

Voorkómen van negatieve effecten

Om negatieve effecten ten aanzien van amfibieën zo goed mogelijk te voorkomen dienen mitigerende maatregelen te worden getroffen. Deze zijn opgenomen bij de bespreking van vissen in paragraaf 4.8.

Toetsing aan de Flora- en faunawet

Verbodsbepalingen van de Ffw ten aanzien van streng beschermde amfibieën worden niet overtreden, mits de voorgestelde maatregelen in acht worden genomen. Een ontheffing op de Ffw voor amfibieën is dan niet aan de orde.

4.8 VISSEN

Aanwezigheid op de ingreeplocatie

Tijdens het veldonderzoek in 2015 zijn in de sloot aan de zuidzijde van de Deurneseweg (foto 4) enkele exemplaren van kleine modderkruiper aangetroffen. In overige wateren binnen het plangebied zijn slechts algemene, niet beschermde vissen aangetroffen. Aangezien van die locaties ook geen archiefgegevens bekend zijn van beschermde vissen, is kans op aanwezigheid ervan klein. Afgezien van de meest noordelijke watergang naast de Deurneseweg maken de sloten binnen het onderzoeksgebied geen onderdeel uit van het essentiële leefgebied van beschermde vissen.

Effecten van de voorgenomen ingreep

Het dempen of verondiepen van watergangen kan leiden tot slachtoffers onder aanwezige vissen. Op één locatie (watergang ten zuiden van Deurneseweg) gaat het om de beschermde kleine modderkruiper. In de overige watergangen gaat het om algemene, niet beschermde vissoorten.

De watergang die momenteel fungeert als leefgebied van kleine modderkruiper wordt verondiept en versmald. Deze kan in de nieuwe vorm blijven fungeren als leefgebied van kleine modderkruiper, waardoor permanente aantasting niet aan de orde is. De functionaliteit van het leefgebied blijft gehandhaafd.

De watergangen die worden gedempt maken geen onderdeel uit van het leefgebied van beschermde vissen. Dempen leidt tot een lichte afname van het leefgebied van enkele algemene vissoorten. Voor deze soorten is in de directe omgeving voldoende vergelijkbaar biotoop aanwezig.

Foto 4. Watergang ten zuiden van de Deurnese weg; leefgebied van kleine modderkruiper.

Voorkómen van negatieve effecten

Verschillende sloten in het onderzoeksgebied worden in het kader van de natuurontwikkeling gedempt of verondiept. Om negatieve effecten op kleine modderkruiper en andere algemene vissen en amfibieën (algemene zorgplicht) zo goed mogelijk te voorkomen dienen mitigerende maatregelen te worden getroffen, conform de soortenstandaard voor kleine modderkruiper (RVO 2014). Het gaat om de volgende maatregelen:

- Werkzaamheden aan watergangen (demping, verondiepen) worden uitgevoerd buiten de kwetsbare periode van voortplanting, die voor kleine modderkruiper loopt van april t/m augustus. Bij uitvoering van de werkzaamheden in de winter is het belangrijk dat de luchttemperatuur boven het vriespunt ligt en dat er geen ijs aanwezig is in de watergang.
- De te dempen sloten worden door middel van dammen opgedeeld in compartimenten van 100 à 200 m.
- De waterdiepte moet tot 30 à 40 cm verlaagd worden.
- Daags voor de dempingwerkzaamheden worden aanwezige vissen en amfibieën weggevangen met behulp van elektrovisserij-apparatuur en schepnetten. In geval van een dikke sliblaag op de bodem kan het nodig zijn om het slib op de kant uit te spreiden en direct te controleren op aanwezige exemplaren van kleine modderkruiper.
- Gevangen dieren worden verplaatst naar geschikt habitat buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden, binnen hetzelfde watersysteem.

- Het dempen van de sloten gebeurt in de richting van het Defensiekanaal of andere watergangen. De verbinding tussen het Defensiekanaal en de sloten dient te worden afgesloten, zodat vissen de sloten niet opnieuw kunnen bevolken.

Toetsing aan de Flora- en faunawet

Verbodsbepalingen van de Ffw ten aanzien van streng beschermde vissen worden niet overtreden, mits de voorgestelde maatregelen in acht worden genomen. Een ontheffing op de Ffw voor vissen is daarmee niet aan de orde.

Voor het verplaatsen van de beschermde kleine modderkruiper is geen ontheffing op de Flora- en faunawet nodig, aangezien het bij voorliggend project niet de bedoeling is om de soort (definitief) aan de natuur te onttrekken. De soort wordt slechts verplaatst van de ingreeplocatie (directe gevarenczone) naar vergelijkbaar habitat in de directe omgeving, binnen hetzelfde watersysteem. Dit verplaatsen gebeurt in één keer zonder langdurige tussentijdse opslag en vindt plaats buiten de kwetsbare perioden van de soort.

4.9 ONGEWERVELDEN

Aanwezigheid op de ingreeplocatie

Beschermde dagvlinders, libellen of overige ongewervelden die een juridisch zwaardere bescherming genieten komen niet voor op de ingreeplocaties zelf. Wel bieden vennen en veen- en heiderelicten in omliggende bosjes kansen als leefgebied van diverse beschermde en bedreigde dagvlinders en libellen. Van deze locaties zijn heideblauwtje en gevlekte witsnuitlibel bekend (beide Ffw tabel 3). De ingreeplocaties zelf zijn ongeschikt als leefgebied voor deze soorten.

Moerassprinkhaan, een niet beschermde maar wel bedreigde soort, is bekend van een nattere afgeplagde/afgegraven strook in het zuidoostelijk deel van het grasland ten zuiden van de Zeilbergseweg.

Effecten van de voorgenomen ingreep

Realisatie van de natuurontwikkeling leidt niet tot aantasting van actueel leefgebied van beschermde insecten. Door realisatie van de natuurontwikkeling worden natuurwaarden voor deze soorten juist verbeterd en uitgebreid, waardoor kansen voor beschermde en/of bedreigde insecten in de toekomst flink zullen toenemen.

Toetsing aan de Flora- en faunawet

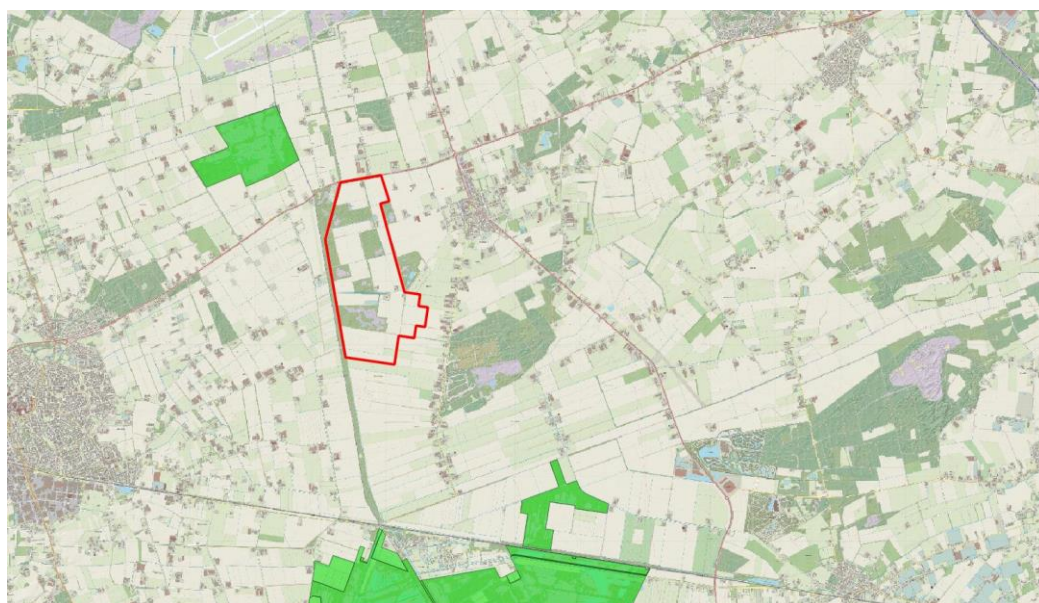
Verbodsbepalingen van de Ffw ten aanzien van streng beschermde ongewervelden worden niet overtreden. Een ontheffing op de Ffw voor ongewervelden is daarmee niet aan de orde.

5 VOORTOETS NATUURBESCHERMINGSWET

5.1 LIGGING TEN OPZICHTE VAN NATURA 2000-GEBIED

Het ingreepgebied ligt op minimaal 700 m afstand van Natura 2000-gebied 'Deurnsche Peel en Mariapeel', zoals te zien in figuur 4. Een voortoets is uitgevoerd om te kunnen beoordelen of er een kans is op negatieve effecten. In de volgende paragrafen worden de resultaten van deze voortoets beschreven. Voor kwalificerende habitattypen en soorten wordt aangegeven of er negatieve effecten worden verwacht en zo ja, of er een kans is op significante effecten.

Figuur 4. Globale begrenzing van het ingreepgebied (rode lijn) ten opzichte van de begrenzing van Natura 2000-gebied 'Deurnsche Peel en Mariapeel' (groene gebieden).

5.2 MOGELIJKE EFFECTEN OP DE INSTANDHOUDINGSDOELEN VAN HET NATURA 2000-GEBIED

5.2.1 Effecten op kwalificerende habitattypen

Het plangebied ligt geheel buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied, waardoor fysieke aantasting van habitattypen niet aan de orde is. Ook wordt er vanwege de afstand van ruim 700 m tussen plangebied en Natura 2000-gebied geen schade verwacht als gevolg van externe effecten. Daarbij komt dat de inrichtingsmaatregelen er op gericht zijn om verdroging tegen te gaan, iets wat ook wordt nagestreefd voor de habitattypen van het Natura 2000-gebied.

5.2.2 Effecten op kwalificerende broedvogelsoorten

Het Natura 2000-gebied is aangewezen voor een aantal broedvogelsoorten. Vanwege de ruime afstand tot de ingrepen in relatie tot de aard van de ingreep zijn effecten op kwalificerende broedvogelsoorten niet aan de orde.

5.3 TOETSING NATUURBESCHERMINGSWET

Het ingreepgebied ligt op minstens 750 m afstand van het Natura 2000-gebied Deurnsche Peel en Mariapeel. Door middel van een voortoets is bepaald of er een kans is op negatieve effecten op kwalificerende habitattypen en -soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Daaruit is gebleken dat een kans op een negatief effect op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied is uitgesloten. Voor uitvoering van de inrichtingsmaatregelen is geen vergunning op de Nb-wet nodig.

6 CONCLUSIES

6.1 CONSEQUENTIES FLORA- EN FAUNAWET

Een aantal ingrepen vindt plaats in het leefgebied van de streng beschermde soorten das en kleine modderkruiper en diverse groundbroeders. Door het treffen van mitigerende maatregelen kan overtreding van verbodsbepalingen uit artikel 11 van de Ffw voor kleine modderkruiper en broedvogels voorkomen worden. Voor deze soorten komt de functionaliteit van vaste rust- en verblijfplaatsen niet in het geding, op voorwaarde dat de mitigerende maatregelen uit paragraaf 6.3 worden nageleefd.

Ten aanzien van de das zijn de effecten van de vernattingsmaatregelen op de in het gebied aanwezige dassenburcht niet geheel duidelijk; daarvoor is aanvullend onderzoek nodig. Indien blijkt dat mitigerende of compenserende maatregelen nodig zijn om de functionaliteit van de verblijfplaats te behouden is mogelijk een ontheffing op de Ffw nodig.

Voor het verplaatsen van beschermde soorten is geen ontheffing op de Flora- en faunawet (artikelen 9 en 13) nodig, aangezien het bij voorliggend project niet de bedoeling is om deze flora en fauna (definitief) aan de natuur te onttrekken. Ze worden slechts verplaatst van de ingreeplocatie (directe gevarezone) naar vergelijkbaar habitat in de directe omgeving. Dit verplaatsen gebeurt in één keer zonder langdurige tussentijdse opslag en vindt plaats buiten de kwetsbare perioden van aanwezige soorten.

6.2 CONSEQUENTIES NATUURBESCHERMINGSWET

Er is zeker geen negatief effect op de instandhoudingsdoelstellingen van een Natura 2000-gebied. Een vergunning op de Nbw hoeft niet te worden aangevraagd.

6.3 MITIGERENDE MAATREGELEN

Negatieve effecten op beschermde soorten kunnen grotendeels worden voorkomen door het treffen van onderstaande mitigerende maatregelen. Om deze maatregelen te borgen wordt geadviseerd om ze op te nemen in een ecologisch werkprotocol.

Planten (zie ook figuur 5)

Ten aanzien van streng beschermde planten zijn geen mitigerende maatregelen nodig, aangezien er geen negatieve effecten optreden.

Koningsvaren geniet slechts lichte bescherming (Ffwet tabel 1). Het is niet wettelijk verplicht om deze plant te sparen, maar het valt te overwegen om de groeiplaatsen langs de Zeilbergseweg te sparen indien dat past binnen de geplande maatregelen.

Krabbenscheer is niet beschermd, maar deze is wel opgenomen op de Rode lijst. Het valt te overwegen om de exemplaren in de sloot ten zuiden van de Zeilbergseweg te handhaven (tijdelijk in depot zetten gedurende de werkzaamheden) of te verplaatsen naar een geschikte locatie in de omgeving.

Das (zie ook figuur 5)

- Het is onduidelijk wat het effect is van de vernattingsmaatregelen op de dassenburcht. Indien de burchtlocatie ongeschikt dreigt te raken kunnen aanvullende maatregelen nodig zijn.
- Om verstoring van het foerageergebied van de das te voorkomen dienen binnen een straal van 200 m rond de burcht (globaal de percelen grenzend aan de noord- en zuidkant van het bosgebied waarin de dassenburcht ligt) de volgende regels in acht te worden genomen:
 - Er vinden geen werkzaamheden plaats in de nachtelijke uren tussen zonsondergang en zonsopkomst;
 - Dassenwissels zijn in de nachtelijke uren vrij van obstakels;
 - Er worden maatregelen getroffen om andere tijdelijke obstakels, zoals greppels en grondwallen, te passeren.

Broedvogels

Om negatieve effecten ten aanzien van grondbroeders te voorkomen, dienen de werkzaamheden uitgevoerd te worden buiten het broedseizoen van aanwezige broedvogels. In de praktijk kan de periode maart t/m juli worden aangehouden als broedseizoen.

Amfibieën en vissen (zie ook figuur 5)

Verschillende sloten in het onderzoeksgebied worden in het kader van de natuurontwikkeling gedempt of verondiept. Om negatieve effecten op kleine modderkruiper en andere algemene vissen en amfibieën (algemene zorgplicht) zo goed mogelijk te voorkomen dienen mitigerende maatregelen te worden getroffen, conform de soortenstandaard voor kleine modderkruiper (RVO 2014). Het gaat om de volgende maatregelen:

Werkzaamheden aan watergangen (dempen, verondiepen) worden uitgevoerd buiten de kwetsbare periode van voortplanting, die voor kleine modderkruiper loopt van april t/m augustus. Bij uitvoering van de werkzaamheden in de winter is het belangrijk dat de luchttemperatuur boven het vriespunt ligt en dat er geen ijs aanwezig is in de watergang.

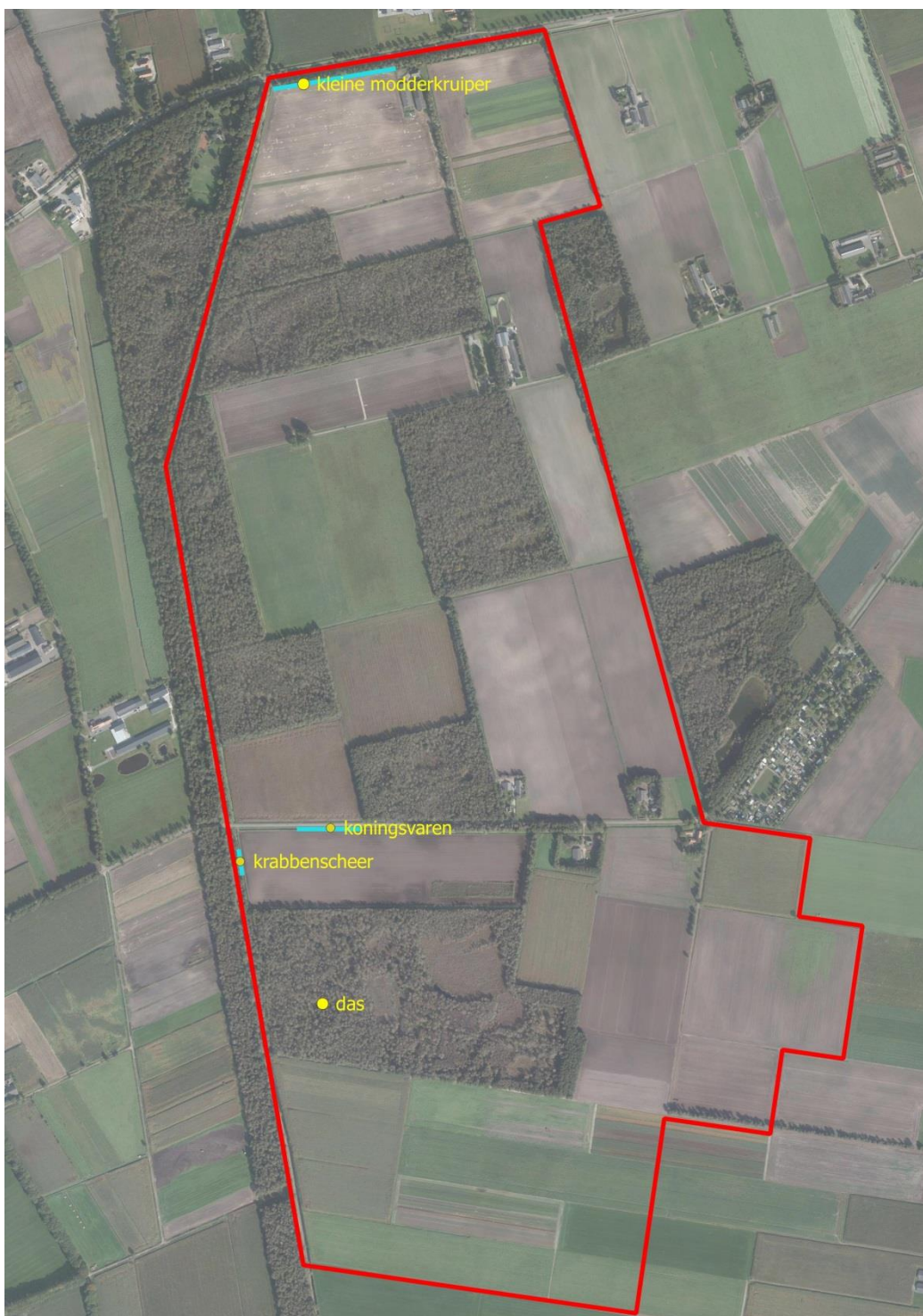
- De te dempen sloten worden door middel van dammen opgedeeld in compartimenten van 100 à 200 m.
- De waterdiepte moet tot 30 à 40 cm verlaagd worden.
- Daags voor de dempingwerkzaamheden worden aanwezige vissen en amfibieën weggevangen met behulp van elektrovisserij-apparatuur en schepnetten. In geval van een dikke sliblaag op de bodem kan het nodig zijn om het slib op de kant uit te spreiden en direct te controleren op aanwezige exemplaren van kleine modderkruiper.
- Gevangen dieren worden verplaatst naar geschikt habitat buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden, binnen hetzelfde watersysteem.
- Het dempen van de sloten gebeurt in de richting van het Defensiekanaal of andere watergangen. De verbinding tussen het Defensiekanaal en de sloten dient te worden afgesloten, zodat vissen de sloten niet opnieuw kunnen bevolken.

6.4 AANBEVELINGEN

Er is onvoldoende duidelijkheid over het effect van de geplande vernattingsmaatregelen op de aanwezige dassenburcht in het gebied. Nader onderzoek naar de effecten van de maatregelen en de gevolgen hiervan op de functionaliteit van de verblijfplaats is nodig. Mocht blijken dat

maatregelen nodig zijn om de burchtlocatie te behouden of om wellicht een alternatieve locatie aan te bieden, dan wordt aanbevolen om daarbij rekening te houden met de geplande omvorming (dunning) van het bosgebied.

Figuur 5. Specifieke locaties met beschermde of andere bijzondere soorten.

7 BRONNEN

Literatuur

- Hoogerwerf, G., 2011. Quick-scan Heidsche Peel; toetsing Flora- en faunawet. Natuurbalans - Limes Divergens BV, Nijmegen.
- Ministerie van LNV, 2009. Besluit Natura 2000-gebied Deurnsche Peel en Mariapeel.
- RVO, 2014. Soortenstandaard kleine modderkruiper. versie 2.0.

Data

- Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF), gegevensaanvraag mei 2015.
- Provincie Limburg, provinciale flora en broedvogelgegevens uit omgeving Heidsche Peel.

BIJLAGE 1 INLEIDING IN DE FLORA- EN FAUNAWET

De Flora- en faunawet regelt de bescherming van dier- en plantensoorten in Nederland. Het uitgangspunt van de wet is dat **schadelijke effecten op beschermde soorten in principe verboden zijn**, tenzij uitdrukkelijk toegestaan: het “*nee, tenzij*”-principe.

Onder bepaalde voorwaarden kan op grond van artikel 75 ontheffing worden verleend voor overtreding van de verbodsbepalingen van de Ffw (zie kader 1). Deze ontheffingen worden slechts verleend wanneer er geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort.

Kader 1. Algemene verbodsbepalingen Ffw

De algemene verbodsbepalingen zijn opgenomen in de artikelen 8 t/m 13.

Artikel 8

Het is verboden planten, behorende tot een beschermde inheemse plantensoort, te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.

Artikel 9

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.

Artikel 10

Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, opzettelijk te verontrusten.

Artikel 11

Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Artikel 12

Het is verboden eieren van dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.

Artikel 13

Het is verboden planten of producten van planten, of dieren dan wel eieren, nesten of producten van dieren, behorende tot een beschermde inheemse of beschermde uitheemse plantensoort onderscheidenlijk een beschermde inheemse of beschermde uitheemse diersoort te koop te vragen, te kopen of te verwerven, ten verkoop voorhanden of in voorraad te hebben, te verkopen of ten verkoop aan te bieden, te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren, te gebruiken voor commercieel gewin, te huren of te verhuren, te ruilen of in ruil aan te bieden, uit te wisselen of tentoon te stellen voor handelsdoeleinden, binnen of buiten het grondgebied van Nederland te brengen of onder zich te hebben.

OMGANG MET DE FLORA- EN FAUNAWET BIJ RUIMTELIJKE INGREPEN

Voor uitvoering van ruimtelijke ingrepen in een gebied met beschermde soorten zijn er twee mogelijkheden:

1. Voorkom overtreding van de Ffw door middel van mitigerende maatregelen
2. Vraag ontheffing Ffw aan

1. Voorkom overtreding van de Ffw door middel van mitigerende maatregelen

Overtreding van de Ffw kan worden voorkomen door mitigerende maatregelen te treffen, waarmee negatieve gevolgen van de activiteit voorkomen worden. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van aanwezige beschermde soorten. Het betreft hier de functies van het leefgebied die ervoor zorgen een soort succesvol kan rusten of voortplanten, bijvoorbeeld behoud van migratieroutes en foerageergebied. Veiligstellen ervan kan betekenen dat mogelijk geen ontheffing meer nodig is. Om hiervan zeker te zijn kan vooraf goedkeuring gevraagd worden aan Dienst Regelingen.

Voor het verkrijgen van een goedkeuring dient rekening gehouden te worden met een looptijd die overeenkomt met een ontheffingsaanvraag.

2. Vraag ontheffing Ffw aan

Voor activiteiten met het oog op het belang *ruimtelijke inrichting of ontwikkeling* wordt bij toetsing aan de Ffw onderscheid gemaakt in drie beschermingsregimes. In Bijlage 2 is een overzicht opgenomen van de indeling van beschermde dier- en plantensoorten in deze beschermingsregimes.

tabel 1. Algemene soorten

In geval van activiteiten met het oog op het belang *ruimtelijke inrichting of ontwikkeling*, geldt bij overtreding van artikelen 8 t/m 13 van de Ffw ten aanzien van soorten uit tabel 1 een vrijstelling van ontheffing.

tabel 2. Overige soorten

In geval van activiteiten met het oog op het belang *ruimtelijke inrichting of ontwikkeling*, geldt ten aanzien van soorten uit tabel 2 eveneens een vrijstelling van ontheffing, mits de activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Is er geen goedgekeurde gedragscode, dan is bij overtreding van verbodsbepalingen een ontheffing noodzakelijk. Een aanvraag wordt beoordeeld middels de **lichte toets**:

- De gunstige staat van instandhouding van de soort dient gewaarborgd te blijven. Om schade te voorkomen worden mitigerende maatregelen voorgeschreven.

tabel 3. Streng beschermde soorten

Bij schade aan soorten uit tabel 3 is altijd een ontheffing op de Ffw nodig. In dit geval is de **uitgebreide toets** van toepassing:

- De gunstige staat van instandhouding van de soort dient gewaarborgd te blijven;
- Er is geen minder schadelijk alternatief voor de voorgenomen activiteit;
- De activiteit voldoet aan een volgend belang:
 - *Bijlage 1 soorten*: Ontheffing wordt aangevraagd op grond van een belang uit het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten (bijv. ruimtelijke inrichting of ontwikkeling).

- *Bijlage IV soorten Habitatrichtlijn*: Ontheffing wordt aangevraagd op grond van een belang uit de Habitatrichtlijn:
 - Bescherming van flora en fauna.
 - Volksgezondheid of openbare veiligheid.
 - Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.
- In geval van activiteiten die te karakteriseren zijn als *ruimtelijke inrichting of ontwikkeling* dient 'zorgvuldig handelen' in acht te worden genomen. Hiertoe dient de aanvrager actief op te treden om alle mogelijke schade aan de soort te voorkomen.

Vogels

Bij bescherming van vogelnesten wordt onderscheid gemaakt tussen nesten die jaarrond zijn beschermd en nesten die alleen tijdens het broedseizoen zijn beschermd.

Bescherming vogelnesten tijdens broedseizoen

Tijdens het broedseizoen vallen alle bewoonde vogelnesten binnen de reikwijdte van artikel 11 van de Ffw onder de definitie 'nest', en zijn beschermd. Een nest is de woonplaats die vogels vervaardigen om de eieren uit te broeden en de jongen te verzorgen. Het verstoren van broedende vogels en hun nesten tijdens de broedtijd is verboden.

Bescherming vogelnesten buiten broedseizoen

Een beperkt aantal soorten bewoont het nest permanent of keert elk jaar terug naar hetzelfde nest. Deze soorten zijn met ingang van september 2009 opgenomen op de *aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten* (Dienst Regelingen 2009). De soorten van deze lijst zijn opgenomen in tabel 2. De nesten van deze soorten zijn, voor zover niet permanent verlaten, jaarrond beschermd. Bij jaarrond beschermde nesten worden de volgende categorieën onderscheiden:

1. Nesten die, behalve gedurende het broedseizoen als nest, buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (voorbeeld: steenuil).
2. Nesten van koloniebroeders die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing of biotoop. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: roek, gierzwaluw en huismus).
3. Nesten van vogels, zijnde geen koloniebroeders, die elk broedseizoen op dezelfde plaats broeden en die daarin zeer honkvast zijn of afhankelijk van bebouwing. De (fysieke) voorwaarden voor de nestplaats zijn vaak zeer specifiek en limitatief beschikbaar (voorbeeld: ooievaar, kerkuil en slechtvalk).
4. Vogels die jaar in jaar uit gebruik maken van hetzelfde nest en die zelf niet of nauwelijks in staat zijn een nest te bouwen (voorbeeld: boomvalk, buizerd en ransuil).

Als aanvulling op de aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten is een aantal vogelsoorten opgenomen met niet jaarrond beschermde nesten. Deze soorten vallen onder categorie 5 (zie ook tabel 3):

5. Nesten van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar zij het jaar daarvoor hebben gebroed of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Deze categorie 5-soorten vragen extra onderzoek, ook al zijn hun nesten niet jaarrond beschermd. Categorie 5-soorten zijn namelijk wel jaarrond beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Tabel 2. Lijst jaarrond beschermde vogelnesten.

SOORT	KOLONIE-BROEDER	AANWEZIG IN BEBOUWDE OMGEVING	AANWEZIG IN NATUURGEBIED	CATEGORIE VASTE NESTEN
Boomvalk	nee	nee	ja	4
Buizerd	nee	nee	ja	4
Gierzwaluw	nee	ja	nee	2
Grote gele kwikstaart	nee	nee	ja	3
Havik	nee	nee	ja	4
Huismus	ja	ja	nee	2
Kerkuil	nee	ja	nee	3
Oehoe	nee	nee	ja	3
Ooievaar	nee	ja	nee	3
Ransuil	nee	nee	ja	4
Roek	ja	ja	nee	2
Slechtvalk	nee	ja	ja	3
Sperwer	nee	nee	ja	4
Steenuil	nee	ja	nee	1
Wespendief	nee	nee	ja	4
Zwarte wouw	nee	nee	ja	4

Tabel 3. Vogelsoorten van categorie 5: voor deze soorten is inventarisatie wenselijk.

Blauwe reiger	Grauwe vliegenvanger	Raaf
Boerenwaluw	Groene specht	Ruigpootuil
Bonte vliegenvanger	Grote bonte specht	Spreeuw
Boomklever	Hop	Tapuit
Boomkruiper	Huiswaluw	Torenvalk
Bosuil	IJsvogel	Zeearend
Brilduiker	Kleine bonte specht	Zwarte kraai
Draaihals	Kleine vliegenvanger	Zwarte mees
Eidereend	Koolmees	Zwarte roodstaart
Ekster	Kortsnavelboomkruiper	Zwarte specht
Gekraagde roodstaart	Oeverwaluw	
Glanskop	Pimpelmees	

Omgevingscheck

Als een jaarrond beschermd nest zal verdwijnen door een ingreep is altijd een omgevingscheck nodig. Een deskundige moet dan vaststellen of er voldoende gelegenheid is voor de soort om zelfstandig een vervangend nest te vinden in de omgeving. Als dat niet het geval is, dient voor zover mogelijk een alternatief nest te worden aangeboden. Is dat ook niet mogelijk, dan moet ontheffing worden aangevraagd. Houd er in dat geval rekening mee dat ontheffing alleen mogelijk is met een wettelijk belang uit de Vogelrichtlijn, te weten:

- Bescherming van flora en fauna
- Veiligheid van het luchtverkeer
- Volksgezondheid of openbare veiligheid

Op basis van de belangen 'dwingende redenen van groot openbaar belang' en 'uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen' kan met ingang van september 2009 geen ontheffing meer worden aangevraagd.

ALGEMENE ZORGPLICHT

In de Ffw is een zorgplicht opgenomen:

- *artikel 2, lid 1:* Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving.
- *artikel 2, lid 2:* De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in ieder geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen voor flora of fauna kunnen worden veroorzaakt, verplicht is dergelijk handelen achterweg te laten voorzover zulks in redelijkheid kan worden gevergd, dan wel alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd teneinde die gevolgen te voorkomen of, voorzover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken).
- *artikel 10:* Indien wordt gehandeld overeenkomstig de zorgplicht, dan is van opzettelijk verontrusten van beschermde soorten (zoals bepaald in artikel 10) geen sprake. Een ontheffing van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 10 is dan niet aan de orde. Vrijstelling van de verbodsbepalingen uit artikel 10 voor streng beschermde soorten (tabel 3) is voor bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkelingen en inrichtingen wettelijk gezien niet mogelijk. Het opzettelijk verontrusten van soorten ten behoeve van bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkelingen en inrichtingen is dus niet toegestaan.

De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten en dieren, of ze beschermd zijn of niet, ongeacht vrijstelling of ontheffing. Op grond hiervan dienen dieren en planten zoveel als redelijkerwijs mogelijk is te worden verplaatst, teneinde schade aan deze soorten zo veel mogelijk te voorkomen.

VANGEN EN VERPLAATSEN VAN SOORTEN

Als u voor het uitvoeren van uw mitigerende maatregelen dieren moet vangen en verplaatsen is dat geen overtreding van de artikelen 9 en 13 van de Ffw. U heeft daarvoor geen ontheffing nodig. Het is namelijk niet uw bedoeling de dieren (definitief) aan de natuur te onttrekken. Het is toegestaan om soorten te verplaatsen uit de directe gevarenszone naar een vergelijkbare habitat in de directe omgeving. Voorwaarde is dat u de soorten in één keer verplaatst, zonder

onnodig oponthoud. Dit geldt voor alle beschermde planten en dieren, maar uitdrukkelijk niet voor vleermuizen, muizen en vogels i.v.m. de stressgevoeligheid van deze dieren. Voor het tijdelijk ergens anders onderbrengen van planten of dieren heeft u wel ontheffing nodig, omdat de soorten dan niet direct worden vrijgelaten in de omgeving.

ZORGVULDIG HANDELEN

In gedragscodes en in ontheffingsaanvragen in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling waarbij het gaat om soorten van tabel 3, dient *zorgvuldig gehandeld* te worden. Zorgvuldig handelen gaat verder dan de hiervoor genoemde *algemene zorgplicht*, die een algemeen beschaafd en fatsoenlijk handelen inhoudt. Zorgvuldig handelen houdt in dat er geen wezenlijke invloed is op beschermde soorten en dat schade zoveel mogelijk wordt voorkomen. Hiertoe dient de aanvrager actief te handelen. Activiteiten die te bestempelen zijn als zorgvuldig handelen zijn mitigerende en compenserende maatregelen.

BIJLAGE 2 BESCHERMINGSREGIMES FLORA- EN FAUNAWET

Tabel 1: Algemene soorten

Zoogdieren		veldmuis	Microtus arvalis	Slakken	
aardmuis	Microtus agrestis	vos	Vulpes vulpes	wijngaardslak	Helix pomatia
bosmuis	Apodemus sylvaticus	wezel	Mustela nivalis		
dwergmuis	Micromys minutus	woelrat	Arvicola terrestris	Vaatplanten	
bunzing	Mustela putorius			aardaker	Lathyrus tuberosus
dwergspitsmuis	Sorex minutus	Reptielen en amfibien		akkerklokje	Campanula rapunculoides
egel	Erinaceus europeus	bruine kikker	Rana temporaria	brede wespenorchis	Epipactis helleborine
gewone bosspitsmuis	Sorex araneus	gewone pad	Bufo bufo	breed klokje	Campanula latifolia
haas	Lepus europeus	middelste groene kikker)	Rana esculenta	gewone dotterbloem	Caltha palustris palustris
hermelijn	Mustela erminea	kleine watersalamander	Lissotriton vulgaris	gewone vogelmelk	Ornithogalum umbellatum
huisspitsmuis	Crocodyra russula	meerkikker	Rana ridibunda	grasklokje	Campanula rotundifolia
konijn	Oryctolagus cuniculus			grote kaardenbol	Dipsacus fullonum
mol	Talpa europea	Mieren		kleine maagdenpalm	Vinca minor
ondergrondse woelmuis	Platyomys subterraneus	behaarde rode bosmier	Formica rufa	knikkende vogelmelk	Ornithogalum nutans
ree	Capreolus capreolus	kale rode bosmier	Formica polyctena	koningsvaren	Osmunda regalis
rosse woelmuis	Clethrionomys glareolus	stronkmier	Formica truncorum	slanke sleutelbloem	Primula elatior
tweekleurige bosspitsmuis	Sorex coronatus	zwartrugbosmier	Formica pratensis	zwanebloem	Butomus umbellatus

Tabel 2: Overige soorten

Zoogdieren		kleine wormzeenaald	Nerophis lumbriciformis	grote muggenorchis	Gymnadenia conopsea
damhert	Dama dama	kleine zeenaald	Syngnathus rostellatus	gulden sleutelbloem	Primula veris
edelhart	Cervus elaphus	kleine zilversmelt	Argentina sphyraena	harlekijn	Anacamptis morio
eeekhoorn	Sciurus vulgaris	kleinoogrog	Raja microcellata	herfstschroeforchis	Spiranthes spiralis
grijze zeehond	Halichoerus grypus	kleurige grondel	Pomatoschistus pictus	hondskruid	Anacamptis pyramidalis
grote bosmuis	Apodemus flavicollis	kliplipvis	Ctenolabrus rupestris	honingorchis	Hemerium monorchis
steenmarter	Martes foina	koekoeksrog	Raja naevus	jeneverbes	Juniperus communis
walrus	Odobenus rosmarus	kristalgrondel	Crystallogobius linearis	klein glaskruid	Parietaria judaica
wild zwijn	Sus scrofa	lichtend sprotje	Maurolicus muelleri	kleine keverorchis	Neottia cordata
zadelrob	Phoca groenlandica	lozano's grondel	Pomatoschistus lozanoi	kleine zonnedauw	Drosera intermedia
		maanvis	Mola mola	klokjesgentiaan	Gentiana pneumonanthe
Reptielen en amfibien		makreelgeep	Scomberesox saurus	kluwenklokje	Campanula glomerata
alpenwatersalamander	Mesotriton alpestris	marmelgrondel	Proterorhinus marmoratus	koraalwortel	Corallorhiza trifida
levendbarende hagedis	Zootoca vivipara	murray's zeedonderpad	Triglops murrayi	kruisbladgentiaan	Gentiana cruciata
soepchildpad	Chelonia mydas	noorse grondel	Pomatoschistus norvegicus	lange ereprijs	Veronica longifolia
		noorse meun	Ciliata septentrionalis	lange zonnedauw	Drosera anglica
Dagvlinders		ombervis	Argyrosomus regius	mannetjesorchis	Orchis mascula
moerasparelmoervlinder	Euphydryas aurinia	paganelgrondel	Gobius paganellus	maretak	Viscum album
vals heideblauwtje	Lycades idas	parelvis	Echiodon drummondii	moeraswespenorchis	Epipactis palustris
		pilvis	Callionymus lyra	muurbloem	Erysimum cheiri
Vissen (zoetwater)		rasterpilvis	Callionymus reticulatus	parnassia	Parnassia palustris
aal (paling)	Anguilla anguilla	reuzenhaai	Cetorhinus maximus	pijscheefkelk	Arabis hirsuta sagittata
beekdonderpad	Cottus rhenanus	ringelrob	Phoca hispida ssp. hispida	poppenorchis	Orchis anthropophora
kleine modderkruiper	Cobitis taenia	rode zeebrasem	Pagellus bogaraveo	prachtklokje	Campanula persicifolia
meerval	Silurus glanis	schorpioengrondel	Lebetus scorpioides	purperorchis	Orchis purpurea
rivierdonderpad	Cottus perifretum	schurftvis	Amoglossus laterna	rapunzelklokje	Campanula rapunculus
witvingrondel	Romanogobio belingi	sidderrog	Torpedo nobiliana	rechte driehoeksvaren	Gymnocarpium robertianum
		slakdolf	Liparis liparis	rietorchis	Dactylorhiza majalis praetermissa
Vissen (zoutwater)		slimprik	Myxine glutinosa	ronde zonnedauw	Drosera rotundifolia
adderzeenaald	Entelurus aequoreus	snipvis	Macroramphosus solopax	rood bosvogeltje	Cephalanthera rubra
baillon's lipvis	Crenilabrus bailloui	spaanse makreel	Scomber japonicus	ruig klokje	Campanula trachelium
blauwe haai	Prionace glauca	spaanse zeebrasem	Pagellus acarne	schubvaren	Ceterach officinarum
blauwekeeltje	Helicolenus dactylopterus	sterrog	Raja radiata	slanke gentiaan	Gentianella amarella
blonde rog	Raja brachyura	trekkervis	Balistes carolinensis	soldaatje	Orchis militaris
bokvis	Boops boops	trompetterzeenaald	Syngnathus typhle	spaanse ruiter	Cirsium dissectum
botervis	Pholis gunnulus	vierdradige meun	Rhinonemus cimbrius	spindotterbloem	Caltha palustris araneosa
braam	Brama brama	vorskwab	Raniceps raninus	steenanjier	Dianthus deltoides
brakwatergrondel	Pomatoschistus microps	zee-engel	Squatina squatina	steenbreekvaren	Asplenium trichomanes
dikkopje	Pomatoschistus minutus	zeepaardje	Hippocampus ramulosus	stengelbloem	Primula vulgaris
dikrugtong	Microchirus variegatus	zeestekelbaars	Spinachia spinachia	stengelomvattend havikskruid	Hieracium amplexicaule
driedradige meun	Gaidropsurus vulgaris	zuignapvis	Diplecogaster bimaculata	stijf hardgras	Catapodium rigidum
dwergbolk	Trisopterus minutus	zwaardvis	Xiphias gladius	tongvaren	Asplenium scolopendrium
dwergbot	Phrynorhombus norvegicus	zwarte grondel	Gobius niger	valkruid	Arnica montana
engelse poot	Aspitrigla cuculus	zwarte haai	Dalatias licha	veenmosorchis	Hammarbya paludosa
evervis	Capros aper	zwarte vis	Centrolophus niger	veldgentiaan	Gentianella campestris
franse tong	Solea lascaris	zwartoglipvis	Symphodus melops	veldsalie	Salvia pratensis
gaffelmakreel	Trachinotus ovatus			vleeskleurige orchis	Dactylorhiza incarnata
gehoorde slimpvis	Parablennius gattorugine	Vaatplanten		vleegorchis	Ophrys insectifera
gemarmerde sidderrog	Torpedo marmorata	aangebrande orchis	Neotinea ustulata	vogelnestje	Neottia nidus-avis
gestreepte bokvis	Sarpa salpa	aapjesorchis	Orchis simia	voorjaarsadonis	Adonis vernalis
gestreepte lipvis	Labrus bimaculatus	beembreek	Narthecium ossifragum	wantsenorchis	Anacamptis coriophora
gestreepte poot	Trigloporus lastoviza	bergklokje	Campanula rhomboidalis	waterdrieblad	Menyanthes trifoliata
gevekte gladde haai	Mustelus asterias	bergnachtorchis	Platanthera montana	weideklokje	Campanula patula

gevekte griet	Zeugopterus punctatus	bijenorchis	Ophrys apifera	welriekende nachtorchis	Platanthera bifolia
gevekte lipvis	Labrus bergylta	blaasvaren	Cystopteris fragilis	wilde gagele	Myrica gale
gevekte pitvis	Callionymus maculatus	blauwe zeedistel	Eryngium maritimum	wilde herfsttijloos	Colchicum autumnale
glasgrondel	Aphia minuta	bleek bosvogeltje	Cephalanthera damasonium	wilde kievitsbloem	Fritillaria meleagris
golfrog	Raja undulata	bokkenorchis	Himantoglossum hircinum	wilde marjolein	Origanum vulgare
goudharder	Liza aurata	bosorchis	Dactylorhiza maculata fuchsii	wit bosvogeltje	Cephalanthera longifolia
groene zeedonderpad	Taurulus bubalis	brede orchis	Dactylorhiza majalis majalis	witte muggenorchis	Pseudorchis albida
groenlandse haai	Somniosus microcephalus	bruinrode wespenorchis	Epipactis atrorubens	zinkviooltje	Viola lutea calaminaria
grote kooaarvis	Atherina presbyter	daslook	Allium ursinum	zomeradonis	Adonis aestivalis
grote zeenaald	Syngnathus acus	dennenorchis	Goodyera repens	zomerklokje	Leucocjum aestivum
harnasmannetje	Agonus cataphractus	duitse gentiaan	Gentianella germanica	zwartsteel	Asplenium adiantum-nigrum
hondshaai	Scyliorhinus canicula	franjentiaan	Gentianella ciliata		
ijslandse bandvis	Lumpenus lampretaeformis	geelgroene wespenorchis	Epipactis muelleri	Kevers	
kathaai	Scyliorhinus stellaris	gele helmblom	Pseudofumaria lutea	vliegend hert	Lucanus cervus
klapmuts	Cystophora cristata	gevekte orchis	Dactylorhiza maculata maculata	Kreeftachtigen	
kleine pieterman	Echiichthys vipera	groene nachtorchis	Dactylorhiza viridis	rivierkreeft	Astacus astacus
kleine roodbaars	Sebastes viviparus	groensteel	Asplenium viride		
kleine slakdolf	Liparis montagui	grote keverorchis	Neottia ovata		

Tabel 3: Soorten bijlage IV HR/bijlage 1 AMvB

Bijlage 1 AMvB		bechstein's vleermuis	Myotis bechsteinii	geelbuikvuurpad	Bombina variegata
Zoogdieren		bever	Castor fiber	gladde slang	Coronella austriacus
das	Meles meles	bosvleermuis	Nyctalus leisleri	heikikker	Rana arvalis
boomarter	Martes martes	brandt's vleermuis	Myotis brandtii	kamsalamander	Triturus cristatus
eikelmuis	Elomys quercinus	bruinvis	Phocoena phocoena	kemp's zeeschildpad	Lepidochelys kempii
gewone zeehond	Phoca vitulina	bultrug	Megaptera novaeangliae	knoflookpad	Pelobates fuscus
veldspitsmuis	Crocodyra leucodon	butskop (hille)	Hyperoodon ampullatus	lederschildpad	Dermochelys coriacea
waterspitsmuis	Neomys fodiens	dwergpotvis	Kogia breviceps	muurhagedis	Podarcis muralis
		dwergrinvis	Balaenoptera acutorostrata	poelkikker	Rana lessonae
Reptielen en amfibien		euraziatische lynx	Lynx lynx	rugstreeppad	Bufo calamita
adder	Vipera berus	franjestaat	Myotis nattereri	vroedmeesterpad	Alytes obstetricans
hazelworm	Anguis fragilis	gestreepte dolfin	Stenella coeruleoalba	zandhagedis	Lacerta agilis
ringslang	Natrix natrix	gewone dolfin	Delphinus delphis		
vinpootsalamander	Lissotriton helveticus	gewone dwergvleermuis	Pipistrellus pipistrellus	Dagvlinders	
vuursalamander	Salamandra salamandra	gewone grootoorvleermuis	gewone grootoorvleermuis	apollovinder	Parnassius apollo
		gewone spitsdolfijn	Mesoplodon bidens	boszandoog	Lopinga achine
Vissen		gewone vinvis	Balaenoptera physalus	donker pimperlblaauwtje	Maculinea nausithous
beekprik	Lampetra planeri	griend	Globicephala melas	grote vuurvinder	Lycena dispar
bittervoorn	Rhodeus amarus	grijze dolfin	Grampus griseus	pimperlblaauwtje	Maculinea teleius
elrits	Phoxinus phoxinus	grijze grootoorvleermuis	Plecotus austriacus	tijmblaauwtje	Maculinea arion
gestippelde alver	Alburnoides bipunctatus	grote hoefijzerneus	Rhinolophus ferrumequinum	zilverstreephooibeestje	Coenonympha hero
grote modderkruiper	Misgurnus fossilis	grote rosse vleermuis	Nyctalus lasiopterus		
rivierprik	Lampetra fluviatilis	hamster	Cricetus cricetus	Libellen	
		hazelmuis	Muscardinus avellanarius	bronslibel	Oxygastra curtisii
Dagvlinders		ingekorven vleermuis	Myotis emarginatus	gaffellibel	Ophiogomphus cecilia
bruin dikkopje	Erynnis tages	kleine dwergvleermuis	Pipistrellus pygmaeus	gevekte witsnuitlibel	Leucorhinia pectoralis
dwerfblauwtje	Cupido minimus	kleine hoefijzerneus	Rhinolophus hipposideros	groene glazenmaker	Aeshna viridis
dwerfdikkopje	Thymelicus acteon	kleine zwaardwalvis	Pseudorca crassidens	noordse winterjuffer	Sympecma paedisca
groot geaderd witje	Aporia crataegi	laatvlieger	Eptesicus serotinus	oostelijke witsnuitlibel	Leucorhinia albifrons
grote ijsvogelvinder	Limenitis populi	meervleermuis	Myotis dasycneme	rivierrombout	Stylurus flavipes
heideblauwtje	Plebejus argus	mopsvleermuis	Barbastella barbastellus	sierlijke witsnuitlibel	Leucorhinia caudalis
iepepage	Strymonidia w-album	narwal	Monodon monoceros		
kalkgraslanddikkopje	Spialia sertorius	noordse vinvis	Balaenoptera borealis	Vissen	
keizersmantel	Argynnis paphia	noordse vleermuis	Eptesicus nilsoni ssp. nilsoni	houting	Conegonus oxyrrhynchus
klaverblauwtje	Cyaniris semiargus	noordse woelmuis	Microtus oeconomus	steur	Acipenser sturio
purperstreepparemoervlinder	Brenthis ino	orca	Orcinus orca	Vaatplanten	
rode vuurvinder	Lycena hippothoe	otter	Lutra lutra	drijvende waterweegbree	Luronium natans
rouwmantel	Nymphalis antiopa	potvis	Physeter catodon	groenknolorchis	Liparis loeselii
tweekleurig hooibeestje	Coenonympha arcania	rosse vleermuis	Nyctalus noctula	kruipend moerasscherm	Apium repens
veenbesparemoervlinder	Bolonia aquilonis	ruige dwergvleermuis	Pipistrellus nathusii	zomerschroeforchis	Spiranthes aestivalis
veenhoibeestje	Coenonympha tullia	tuimelaar	Tursiops truncatus		
veldparemoervlinder	Melitaea cinxia	tweekleurige vleermuis	Vespertilio murinus	Kevers	
woudparemoervlinder	Melitaea diamina	vale vleermuis	Myotis myotis	brede geelrandwaterroofkever	Dytiscus latissimus
zilvervlek	Boloria euphrosyne	watervleermuis	Myotis daubentonii	gestreepte waterroofkever	Graphoderus bilineatus
		wilde kat	Felis silvestris	heldenbok	Cerambyx cerdo
Vaatplanten		witflankdolfijn	Lagenorhynchus acutus	juchtleerkever	Osmoderma eremita
groot zee gras	Zostera marina	witsnuitdolfijn	Lagenorhynchus albirostris		
Bijlage IV HR		Reptielen en amfibien		Weekdieren	
Zoogdieren		boomkikker	Hyla arborea	bataafse stroommossel	Unio crassus
baardvleermuis	Myotis mystacinus	dikkopschildpad	Caretta caretta	platte schijfthoren	Anisus vortliculus

BIJLAGE 3 INLEIDING IN DE NATUURBESCHERMINGSWET 1998

De volgende gebieden worden aangewezen en beschermd op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 (Nbw):

- Natura 2000-gebieden (Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden)
- Beschermde Natuurmonumenten
- Wetlands

Om schade aan de natuurwaarden waarvoor Natura 2000-gebieden zijn aangewezen, te voorkomen, mogen activiteiten die de kwaliteit van de gebieden kunnen verslechteren of die een verstoring effect kunnen hebben op de soorten niet plaatsvinden zonder vergunning. Om die reden dient voor ingrepen in of nabij Natura 2000-gebieden door middel van een *voortoets* vastgesteld te worden of er een vergunningplicht bestaat en zo ja, welke toetsing moet worden uitgevoerd. De hoofdvraag van de *voortoets* is of er een kans op een significant negatief effect bestaat. Een effect is significant als de instandhoudingsdoelen van een Natura 2000-gebied dreigen te worden aangetast. Op deze vraag zijn drie antwoorden mogelijk:

1. Er is zeker geen negatief effect. Dit betekent dat er geen vergunning op grond van de Nbw nodig is.
2. Er is wel een mogelijk negatief effect, maar dit is zeker geen significant negatief effect. Dit betekent dat vergunningverlening aan de orde is. Omdat het effect zeker niet significant is, volstaat daarvoor de zogenoemde *verslechterings- en verstoringstoets*.
3. Er is een kans op een significant negatief effect. Dit betekent dat vergunningverlening aan de orde is. Omdat er een kans op een significant negatief effect bestaat, is een *passende beoordeling* vereist.

Vergunningaanvraag via verslechterings- en verstoringstoets

Bij deze toets wordt nagegaan of een ingreep een kans met zich meebrengt op verslechtering van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten, dan wel dat deze een verstoring effect hebben op soorten. Bij de aanvraag brengt de initiatiefnemer gedetailleerd in kaart wat de effecten kunnen zijn van de activiteit op de natuurwaarde in het gebied en welke verzachtende maatregelen hij van plan is te nemen. Het bevoegd gezag geeft een vergunning af als de verslechtering of verstoring in het licht van de instandhoudingsdoelen aanvaardbaar is.

Vergunningaanvraag via passende beoordeling

Een passende beoordeling vindt plaats als er mogelijk significante effecten optreden door de ingreep of activiteit. Die aanvraag is ook nodig als het project misschien zelf niet, maar wel in combinatie met andere projecten, handelingen of plannen een negatief effect heeft op het gebied (zogenoemde cumulatieve effecten).

Een effect is significant als de instandhoudingsdoelen van een Natura 2000-gebied dreigen te worden aangetast. Deze instandhoudingsdoelen zijn terug te vinden in de aanwijzingsbesluiten. Het bevoegd gezag zal alleen een vergunning verlenen als met zekerheid vast is komen staan dat er geen aantasting van de natuurlijke kenmerken van het gebied zal optreden. De initiatiefnemer zal dus zelf moeten bewijzen dat de voorgenomen activiteit geen nadelige gevolgen zal hebben. In uitzonderlijke gevallen kan er bij het optreden van een aantasting toch een vergunning worden verleend. Het gaat dan om activiteiten die wegens dwingende redenen van groot openbaar belang moeten doorgaan en waarvoor geen alternatieven zijn. Compenserende maatregelen zijn dan verplicht.